

Preek n.a.v. Mat. 16,13-28 “Het omgekeerde patroon van het kruis”

Ds. Maarten van Loon, Dalfsen, maart 2013

Liturgie

Votum en zegengroet

Zingen: LvK gezang 174: 1, 3 [oud-Nederlands: afstand wellicht. Maar verbonden met het voorgeslacht!]

Gebed “O Jezus zie ons aan”

Schriftlezing: Matteüs 16, 13-28

Zingen: Psalm 25: 1, 7

Preek

Zingen: LvK gezang 177: 1, 5, 7

Voorlezing van de Tien Geboden, gevolgd door Kolossenzen 2, 13-15

Zingen: GKB gezang 91 (**staande**)

Gebed

Collecte

Slotzang: Psalm 118: 8, 10

Zegen

Tekst van de preek

[1] Weet u wie dit is? Misschien herkent u hem ...

Het is ... Mahatma Ghandi, [1.1] bekend om zijn geweldloze vorm van protest, eerst in Zuid-Afrika en later in zijn eigen land India. Gandhi is dus vooral bekend om zijn afkeer van geweld. Alle protest onder zijn leiding was geweldloos. Hij en zijn volgelingen lieten zich liever in elkaar slaan dan terug te vechten. Gandhi wilde zelfs niet dat er gescholden werd.

Nou, daar herkennen we iets in. We herkennen dat om precies te zijn in Jezus. En wat Hij leerde en vooral ook hoe Hij deed. Hoe Hij was. Gandhi, zelf Boeddhist, was dan ook een groot bewonderaar van Jezus. En u zult begrijpen: de Bergrede van Jezus sprak hem in het bijzonder aan.

Als je zijn levensloop zo doorleest, dan moet Gandhi iemand zijn geweest die in zijn manier van doen best wel wat op Jezus leek. Ik ga het nog iets spannender zeggen: Gandhi is iemand geweest die in zijn leven in bepaalde opzichten de stijl van het koninkrijk heeft gepraktiseerd!

Ik ga nu niet verder daarop in, ga aan zijn levensloop en wat hij precies allemaal gedaan heeft verder voorbij. Wat ik nu even naar voren wil halen is dat deze man voor wie ik, als ik dat zo hoor en lees, respect heb, ooit het volgende heeft gezegd over Jezus – over Jezus die hij dus zeer bewonderde:

[2] “Ik kon Jezus aanvaarden als martelaar, als belichaming van opoffering en de goddelijke leraar. Zijn dood aan het kruis was een groots voorbeeld voor de wereld. Maar dat zich daar iets als een mysterieuze of wonderbaarlijke deugd in bevond, kon mijn hart niet aanvaarden.”

Als ik dit even op me laat inwerken, dan roept dit citaat bij mij een grote spanning op. Ik snap hoe een man als Gandhi met alles waar hij voor stond, zich herkent in de *mens Jezus*. Hij noemt Jezus' kruisdood zelfs 'een groot voorbeeld voor de wereld'. Dat zegt lang niet iedereen hem na. Maar die Gandhi ziet dat dus op een of andere manier scherp.

Maar: het laatste stapje ontbreekt. [3] [zelfde citaat - onderstreepte zin]

Verder dan grote waardering voor de *mens Jezus* inclusief zijn opofferingsgezindheid komt Gandhi dus niet. Jammer. Verdrietig.

En ook herkenbaar. Je komt het vandaag ook tegen: mensen worden geïnspireerd door de mens Jezus. Niet-christenen vinden de Bijbel soms prachtige literatuur, zijn ervan onder de indruk: wat een knap gecomponeerd boek. En halen er ook wel een boodschap uit. Jezus wordt ook vaak wel sympathiek gevonden.

Wat dat betreft is er niets nieuws onder de zon. Ghandi vond Jezus een kleine eeuw geleden ook al inspirerend. En in Jezus' eigen tijd was het niet anders. Veel mensen vonden Hem geweldig. Maar of Hij meer was dan een inspirerende man, die goed kan preken, pakkende verhalen [gelijkenissen] vertelde en vooral ook zieken genas – ja, nee, dat wisten ze dan weer niet zo.

Die spanning zit ook heel duidelijk in het gedeelte uit Matteüs 16 dat we gelezen hebben. De spanning van: wie is Jezus nou eigenlijk wel/niet. Niet alles uit dit gedeelte – zit heel veel in, ook over de paus - komt aan de orde. Ik haal een aantal dingen vanmorgen eruit naar voren.

1. de belijdenis van Petrus[4]

Om te beginnen natuurlijk de fiere, ferme belijdenis van Petrus: “U bent de Messias, de Zoon van de levende God”. Dat is best een bijzondere uitspraak. Want daarmee erkent hij Jezus als wie Jezus zelf zegt dat Hij is. Bemoedigend dus voor Jezus, die op weg naar Jeruzalem om dat te doen – of ik moet zeggen: vooral te laten doen, gebeuren – waar Hij als Messias voor gekomen is.

[4.1] Een bijzondere uitspraak, vooral omdat-ie zo dwars ingaat tegen wat veel andere mensen toen van Jezus vonden. We hebben het gelezen: Jezus kreeg mooie titels: Johannes de Doper, Elia en Jeremia. Nou, dat waren echt niet de minsten. Op zichzelf eervol als mensen dat in je zien. De mensen die dat zeggen staan dus niet vijandig tegenover Jezus. Nee, ze zien juist heel wat in Hem. Maar net als bij Gandhi, het laatste stapje ontbreekt. Ze zien van alles in Hem, maar dat Hij de Messias is die zou komen, nee dat niet.

Maar dat is dus precies wat Petrus wel belijdt: ‘U bent wél de Messias’.

En dat is bijzonderder dan je denkt. Petrus belijdt hier echt tegen de klippen op. [4.2]

Want ook hij zal, net als veel anderen die sympathiek stonden tegenover Jezus, gedacht hebben dat de Messias de wapens op zou nemen, de Romeinen zou verjagen en een rijk van recht en gerechtigheid zou stichten. Op het moment dat Petrus belijdt dat Jezus de Messias is, denkt hij dat zeer vermoedelijk nog steeds. Keer op keer blijkt namelijk dat de discipelen in die richting denken. Alleen, er is eigenlijk niks dat erop wijst dat Jezus het zwaard gaat opnemen. Alles wijst op het tegendeel. Daarom zijn er ook mensen die afhaken.

Maar dan dus toch: “U bent de Messias!”. Dat is dus geloof tegen de klippen op. Tegen beter weten in, zou je zelfs kunnen zeggen. Niet verklaarbaar. Tegen het ‘gezonde’ verstand in[4.3]. Eerder bleek ook al iets van dit geloof. Het was een keer nadat Jezus ergens gepreekt had. Veel mensen vinden het een harde preek. Ze keren zich van Hem af. Ze gaan weg. En dan vraagt Jezus aan zijn discipelen: ‘willen jullie nu ook niet weggaan?’ Maar dan zegt Petrus: ‘naar wie zouden we dan toe moeten gaan? Bij U zijn woorden van eeuwig leven!’ [4.4]

Toen en nu dus een stevige belijdenis van Petrus. [5]Tegen zijn verstand in. Echt begrijpen doet hij het niet, dat zal straks ook nog wel blijken. [5.1]Begrijpen doet hij het dus niet – maar geloven wel!!! Je moet bij Jezus zijn!

Begrijpen wij alles, b+z, j+m? [5.2]

Nee, laten we dat maar niet denken.

En wij hebben toch ook zo onze vragen en twijfels.

En toch .. en toch ...

Ik durf het te zeggen: ondanks alles staat het voor mij vast: Jezus Christus is de Zoon van God. Hij is de Messias.

En ik zeg het Petrus na: ‘naar wie zou ik anders tot moeten gaan?’

Heer, waar dan heen? Tot u alleen!

Ik hoop dat je dat gevoel herkent. Dat je ook zegt: met mijn verstand kan ik het niet bevatten, maar toch geloof ik het: bij Jezus moet ik zijn. Hij is absoluut de Zoon van God.

Misschien is het voor u/jou ook wel tegen de klippen op.

Misschien wel volkomen irrationeel. Maar niettemin: een vaste overtuiging.

Mag ik wel zo praten? Mag ik het begrijpen wel zo aan de kant schuiven?

Nu zal ik niet gauw zeggen dat je je verstand maar moet uitschakelen. Nee, want het is toch dat je God moet liefhebben met heel je hart – dat eerst, vast niet toevallig – en met heel je verstand en alles wat in je is.

Dus we zien: verstand is niet het hele verhaal. Niet alles in het leven loopt langs de weg van het verstand. [5.3] Lang niet! Geloven is dan ook geen zaak van slim zijn [5.4], zo van: de slimmerikken begrijpen en aanvaarden Jezus, *juist omdat ze het begrijpen*. En de niet zo slimmen dus niet. Of omgekeerd natuurlijk. Dat kun je vandaag te horen krijgen van zogenaamd ontwikkelde mensen: geloven is iets voor de dommen. Geloven dat doen de mensen op het platteland, maar wij in de stad weten beter. Enzovoort. Misschien herken je het.

Maar hier stuiten we erop dat het zo niet werkt. Hoor maar wat Jezus tegen Petrus zegt: [6] ‘dat heb je niet van jezelf, niet van iemand anders, nee, dat je dit zegt komt van God’. Geloven is niet in de eerste plaats een zaak van verstand. Dat blijkt ook hier: het is een zaak van je hart. [6.1] Van een hart waarin God werkt. Ondanks alles blijft Petrus erbij: U bent de Messias. [6.2]

Geloven is: ervan overtuigd zijn dat je in de Bijbel of: in Jezus met God te maken hebt [6.3]. Dat Hij spreekt. Dat het, hoezeer het ook tegen je gevoel of verstand ingaat – en soms heb je dat zo – dat het toch zo is. Dat is nou geloof. God heeft je aangeraakt, dat is per definitie van een andere orde. En de oproep dit hier vanuit gaat is: blijf bij dit geloof. Laat het je niet afpakken. Volg je hart. [6.4] Begrijp er desnoods niks van, maar wees overtuigd.

2. Geloof is een geheim [7]

Ja, want dit is toch ook iets wat heel duidelijk naar voren komt. Petrus die net belijdenis heeft gedaan, blijkt iets heel belangrijks niet te begrijpen!!! [7.1]

Is hij daarom geen gelovige? Nee, zo kun je dat niet zeggen. Jezus heeft hem juist gefeliciteerd met zijn geloof: gelukkig ben je, dat je dit zegt, want dit heb je van God. Die overtuiging tegen de klippen op – daarvan zegt Jezus dus: dit is geloof. [7.2] Je hebt het van God. [onvolkomen geloof (in verstandelijk zin) is ook geloof! Per definitie peilen we niet diep genoeg, maar daarom is het nog wel geloof!]

Dus wat er hier gebeurt, of eigenlijk al gebeurd is, dat is: Petrus is op het spoor van God gekomen. Hij gelooft. Hij weet alleen nog niet precies hoe alles in elkaar zit. In onze ogen weet hij nog veel te weinig. En ook Jezus vindt dat, want Hij gaat nu verdere uitleg geven. Maar let op: dat gebeurt dus wel op basis van aanwezig geloof. Geloof vormt hier de basis voor verdere uitleg van Jezus aan zijn discipelen.

Want wat staat er? Er staat [vs. 21] [7.3]: ‘vanaf die tijd begon Jezus zijn leerlingen duidelijk te maken ... enz.’ En dan volgt een aankondiging van het lijden dat Hij in de Jeruzalem zal ondergaan en dat Hij zal opstaan uit de dood. Maar over die aankondiging straks meer.

Eerst even een detail. We lezen namelijk: Jezus *begint* met uitleggen. En om precies te zijn: Hij begint met uitleggen direct nadat Petrus zijn belijdenis heeft gedaan [7.4]: ‘U bent de Messias!’

Nu gaat er gebeuren wat er in Psalm 25 staat: “degenen die Hem vrezen, maakt God vertrouwd met zijn verbond.” In de berijmde versie staat er, wat vrij weergegeven, maar wel heel mooi: [7.5] “daar de Heer aan zijn beminden zijn verbondsgeheimen toont”. [geheim wel wat ingesmokkeld in de berijming, maar wel terzake]

Wat een prachtige zin is dat! Wat een diepte zit daar niet in! Het gaat hier om een geheim. En een geheim – dat deel je niet zomaar met iedereen. Daar moet een vertrouwensrelatie voor zijn. Kijk – en die is er! Petrus – en ik neem aan de anderen ook – hij *weet* het, zonder dat hij alles begrijpt: Jezus is de Messias. Hij snapt niet hoe het zit, maar hij weet: in het verbond zou er een Messias komen en die Messias is er nu. Jezus is die Messias!

Kijk – en dat wordt nu de basis waarin Petrus en de anderen het geheim van het verbond nu verder onthuld krijgen. Ze krijgen iets te horen waar alleen geloof maar ontvankelijk voor kan zijn. De vertrouwelijkheid van het geloof moet er zijn – en die is er hier. En dan communiceert God, Jezus. Dan krijg je de goddelijke logica te horen.

Ik herken hier iets in. Iets wat ik vandaag tegenkom. Mensen worstelen in deze tijd vaak met de vraag of God wel bestaat. Of, als die vraag niet zozeer speelt, dan speelt vaak de vraag of God wel door de Bijbel spreekt. Of, nog anders, een beetje die vraag die ook in dit Bijbelgedeelte aan de orde is, de vraag of Jezus wel meer in dan alleen een mens.

En wat is nu de eye-opener? Dit: dat alles staat of valt met het je geven aan Jezus [7.6]. Het staat of valt ermee of je van Hem onder de indruk bent of niet. Het staat of valt ermee dat je zegt: ik begrijp het niet, maar ik ... ja wat is het? Gevoel? Intuïtie? ... ik voel, ervaar, weet het gewoon: bij Jezus moet ik zijn. Ik ben er stellig van overtuigd: Jezus is de Messias.

Kijk – dan zul je ook ontvankelijker zijn of worden voor wat God allemaal nog meer te zeggen heeft. Dan leer je de goddelijke logica te aanvaarden. De menselijke logica vindt het namelijk onzin. Die breekt zich er de hersens op stuk. Die zal net zo reageren als Gandhi: dat er kracht zit in het kruis, eeuwige kracht, verzoenende kracht: nee, dat niet.

Maar dat is dus wél wat de goddelijke logica zegt. Let even op hoe het er staat: het is iets dat *moet*. Jezus openbaart hier het goddelijke plan: ‘Mijn Messias *moet* lijden en sterven in Jeruzalem door toedoen van de oudsten, de hogepriesters en de schriftgeleerden, en op de derde dag weer opstaan.’ Dat is nou het goddelijke plan. Goddelijke logica. Meegedeeld aan wie God en zijn Messias liefhebben.

3. Het geheim is tegendraads [8]

Ja, dat komt nu wel heel erg naar voren. Jezus heeft het geheim nog niet onthuld – het geheim van zijn lijden en sterven door toedoen nota bene van de geestelijke leiders van volk – of Petrus springt ertussen. [8.1] ‘Dat verhoede God!’

Voor we Petrus nu afserversen: een begrijpelijke reactie. Natuurlijk, Petrus luistert niet goed. Hij heeft het woordje *moet* totaal niet gehoord of begrepen. [8.2] In ieder geval niet begrepen dat het om Gods plan gaat. Nee, want God moet dit volgens hem juist voorkomen! In zekere zin zou je kunnen zeggen: dit is een geloofsreactie. Alsof hij zeggen wil: ‘doet u toch aub niet zo negatief. God zal echt wel voorkomen dat zijn Messias op zo’n manier aan zijn eind komt!’

Maar dat is dus het onthutsende hier. Zonet mocht Jezus nog tegen hem zeggen: ‘gelukkig ben je, dat je dit zegt [nl. dat Jezus de Messias is], want dat heb je van God’. Maar nu is Petrus zonder dat hij het bedoelt, ongewild dus [hij denkt gelovig te spreken], de spreekbuis van satan. Satan neemt deze man die net geloofsbelijdenis heeft gedaan te grazen. Pakt hem op zijn zwakke plek [8.3]. Zo doet Satan dat. Hij doet het meestal heel slim. Zo ook hier. Hij pakt Petrus op het punt dat hij niet begrijpt, maar dat o zo belangrijk is. Hij pakt hem op het punt dat Jezus volgens zijn eigen zeggen *moet* lijden en sterven. Hij pakt Petrus op het beeld dat hij nog altijd van de Messias heeft, namelijk dat het een vechtmessias zal zijn. Eentje die de wapens opneemt. Helemaal ongegrond was die verwachting ook niet. Ik ga er nu niet verder op in, maar achteraf is het makkelijk praten als je zegt: “maar Petrus, snapte je dan niet dat Jezus, de Messias, zou moeten voldoen aan het profiel van Jesaja 53? En dat Hij als de lijdende knecht naar de overwinning zou gaan?”

Maar dat is het dus: het is de lijdende knecht die uiteindelijk gaat overwinnen, die op de derde dag zal opstaan. Dat is nou goddelijke logica [8.4], dat het zo *moet*. Dit verzin je niet. En als je ermee geconfronteerd wordt, zeg je misschien: wat een dwaasheid, wat een onzin! [8.5].

En nu kom ik weer even terug bij Gandhi. We hoorden aan het begin al hoe hij niet kon geloven dat er iets goddelijks, iets genezend in het kruis zou zitten. Maar luister ook eens wat hij nog meer heeft gezegd. Ik kwam deze uitspraak van hem tegen uit een gesprek met een christelijke interviewer: [9]

‘Ik verwerp Christus niet. Ik houd juist van Christus. Het probleem is alleen dat zoveel van jullie christenen zo ontzettend weinig op Christus lijken. Als christenen werkelijk zouden leven in overeenstemming met het onderwijs van Jezus, zoals dat in de Bijbel staat, dan zou heel India vandaag christelijk zijn’.

[laat maar even op je inwerken ...]

Herkennen we dit?

Ik ben bang dat wij precies begrijpen wat Gandhi bedoelt. Hij doelt hier op iets wat toch heel duidelijk in het christelijk onderwijs aanwezig is. Iets wat we ook niet vaak genoeg kunnen benadrukken. Wat Tim Keller eens heeft genoemd: het patroon van het kruis. [10] Hij zegt dan: we moeten niet alleen op het *resultaat*, maar ook op het *patroon* van het kruis letten.

Het resultaat van het kruis, dat is de verzoening met God. Dat is wel duidelijk. Dat weten we ook heel goed. Maar nou het patroon van het kruis. Dat houdt eigenlijk een omkering in van alles in deze wereld. Want, het kruis laat zien: niet het recht van de sterkste. Niet elkaar overtroeven. Niet de meeste, niet de baas willen zijn, maar de minste. Niet willen heersen, maar willen dienen. Niet een klap terug geven, maar de andere wang toekeren. Nog een mijl met iemand meegaan. Je vijanden liefhebben. Herkent u het patroon? [dat sprak Gandhi zo aan] Nu, dat is wat het kruis laat zien. Een omgekeerd patroon. Een patroon dat wij uit onszelf helemaal niet kennen, maar wat Jezus ons laat zien. Wat het kruis ons op oneindig diepe wijze laat zien. Het elkaar willen dienen. Want dat – hoe tegendraads ook – geeft pas echt vrede. Keller zegt dan, gebaseerd op Kol. 2,14 en 15 dat [10.1] God de wereldlijke verheerlijking van macht, kracht en status aan de schandpaal – aan het kruis dus – heeft genageld en heeft verslagen.

Jezus leert ons dus zien: dat wat wij normaal vinden, dat is niet normaal [10.2]. Het omgekeerde van wat wij normaal vinden, dat zou normaal moeten zijn. Vanuit onze beleving is wat het Evangelie zegt tegendraads. Maar het is andersom: *wij* zijn allemaal tegendraads. Het duidelijkst liet Jezus het patroon van het kruis zien bij de voetwassing [11].

Geen wonder dat Petrus dat [nog] niet snapte. Laten wij ook maar niet te gauw zeggen dat we het begrijpen. Je hebt er meer dan een mensenleven voor nodig. Het zinnetje is gauw opgezegd: 'we moeten elkaars voeten wassen, ook die van onze vijanden, ook van de mensen die we helemaal niet aardig vinden'. Maar in de praktijk? En: hoe zit dat op hartsniveau?

Laat je daarom raken door het patroon van het kruis en door Hem die voor ons aan het kruis ging. Sta er in deze lijdenstijd elke dag bij stil. En waar anderen, misschien de hele wereld wel, het kruis zwakheid noemen, laat ons hart dat kruis en dat omgekeerde patroon ervan als sterkte roemen.

Amen